

Digitalisering gir norske kinoer et mulighetenes marked: Smal film, bred film, 3D eller konsert, opera og teater

FRIHET TIL Å VELGE

Av Lene Løken,
direktør i Film & Kino

Norske kinoer står foran en stor teknologisk nyvinning. I løpet av 2010 og 2011 vil alle norske kinoer bli digitalisert. Anbud for digitalisering av 414 kinosaler foreligger i disse dager. Den digitale teknikken gir norske kinosjefer en valgfrihet de aldri har hatt før. Enhver film er i prinsippet bare et tastetrykk unna. Det samme er konserter, teaterforestillinger, opera.

I dagens system (det analoge) må hver kino ha en fysisk kopi av originalfilmen for å kunne vise denne. I et lite kinomarked som det norske, skaper dette problemer. Små kinoer i distriktene har måttet vente i månedsvis etter norgespremierer for å få de filmene de har ønsket. Så ikke lenger. I et digitalt kinomarked vil filmen bli distribuert via harddisker som kopieres og videresendes, fysisk eller på bredbånd, til en helt annen kostnad enn dagens store filmruller.

I Norge har vi i flere år hatt et forsøk med digitale visninger i de store byene og enkelte kulturhus. I disse forsøkene har vi sett at den såkalte 3D-teknikken er blitt populær. "Avatar", som i disse dager går på norske kinoer, beviser det til fulle. Her ser vi for første gang hvordan 3D-teknikken kan bidra til å fornye kinofilmen. Vi har også sett at overføringer fra Metropolitan operaen i New York har samlet fulle kinosaler. Vi har sett fotballkamper og konserter og vi har sett at digitalt kinoutstyr gir nye, lokale muligheter i kulturhusene rundt i landet. Et forsøk med å overføre "Jungelboka" fra Det Norske Teatret til norske kinoer måtte skrinlegges, fordi det foreløpig bare er et førtitalls digitale kinosaler her i landet, og inntektene fra disse dekker ikke kostnadene. Men i et fullt utbygget system med 414 norske digitale kinosaler, vil en slik overføring kunne gjennomføres. Lokalt vil også skolekorpsets sommertur eller fotballagets bortekamper kunne gjøre suksess. Om da ikke lokale spillentusiaster leier en kinosal for å spille på stort lerret.

Hva så med filmen? Vil den tradisjonelle filmen bli fortrent av annet materiale? Eller vil de brede populærfilmene fortrenge den kunstneriske filmen? Mange har vært bekymret for den såkalt smale filmen. Vil den overleve i en tid der selv den minste, avsidesliggende kino har tilgang til premiere på Hollywoodfilmer samtidig som disse går opp i New York og Los Angeles? Eller isteden kan velge å vise en popkonsert fra London.

Vi kan umiddelbart fastslå at filmen fortsatt vil dominere kinoens repertoar og det store flertallet av publikummere vil nok fortsatt foretrekke en bred Hollywoodfilm fremfor en smal europeisk. Det vil imidlertid oppleves som en stor gevinst at også publikum på små steder får se populære filmer på kino før de kommer på dvd. For norske filmer med begrensede midler til lansering, vil digitalisering avgjort være en fordel. De vil kunne få premiere på alle kinoer over hele landet (samtidig!), uten den begrensning som dagens filmkopier gir.

For den smale filmen er situasjonen vanskelig også i dag. Økonomien setter rammer. Ganske enkelt fordi enhver film bare kommer i et visst antall kopier, og disse må spille seg ut i de store byene før de kan sendes videre ut i distriktene. Film har alltid vært distribuert etter prinsippet "størst får først" og den enkelte kinosjefs valgmulighet har vært begrenset av besøkstallet.

Det er et lite segment av publikum, ofte et voksent publikum, som jevnlig går og ser smale filmer. Det er flere årsaker til dette; hvorav manglende interesse er den viktigste. Men tilgjengelighet er også en sterkt begrensende faktor. I dag distribueres de smale filmene i tre til fem kopier. Enkelte filmer kommer bare i en kopi. Det betyr lange ventetider for kinoene rundt i landet. For folk flest betyr det at de for lengst har glemt alt om filmen, når den endelig kommer til deres hjemsted.

Lave besøkstall gjør at kinoer med få saler ikke har mulighet til å ha en kvalitetsfilm gående mange dager av gangen. Kopien må videre til neste kino. Av publikum oppleves dette irriterende: Når filmen endelig kommer til den lokale kinoen, så forsvinner den igjen før de rekker å få sett den. En tap-tap situasjon for alle parter.

I et digitalt system kan filmen lagres på den enkelte kino. Det betyr at man ikke behøver å vise den fire dager på rad, for deretter å sende den videre. Kinosjefen kan isteden velge å vise den fire tirsdager på rad slik at folk får tid til å innstille seg på å gå på kino. Eller hun kan bestemme seg for å vise kvalitetsfilm, voksenfilm, hva man enn måtte kalle det, en bestemt kveld i uka. Hun kan også samarbeide med den lokale filmklubben eller lage egne venneforeninger. For et voksent publikum kan dette være avgjørende. De vil vite hva de får, og de må ha tid til å planlegge. Dette gir et digitalt kinosystem åpning for, og det blir opp til den enkelte lokale kinosjef i dialog med sitt publikum, å finne ut av mulighetene. En dyktig kinosjef som kjenner sitt publikum, og en kresen publikummer som stiller krav til sin kinosjef, har ved digitalisering fått et nytt mulighetenes marked. Med andre ord: En vinn-vinn situasjon for alle parter.

Vi kan likevel ikke regne med at den smale filmen vil klare seg på markedets premisser. I et lite marked som det norske, overlever ikke den smale filmen uten støtteordninger. I 2009 brukte Film & Kino 10,6 millioner kroner på å støtte import og distribusjon av film i Norge. I praksis vil det si at Film & Kino har støttet mer enn hver tredje film som er satt opp på norske kinoer. Også i et digitalt system vil offentlig støtte gjennom Film & Kino måtte til for å sikre kvalitetsfilmen. Faktisk vil vi kunne støtte enda flere filmer når vi slipper den bindingen (og kostnaden!) som filmkopiene i dag gir. Dette åpner for nye støtteordninger som sikrer en film oppsetning på flest mulig kinoer rundt i landet, noe som igjen vil kunne gi den smale filmen bedre muligheter enn i dag.

Vil vi så få se en helt annen programpolitikk på norske kinoer i fremtiden? Det kan bare den enkelte kinosjef svare på. Men mulighetene vil være der. Digitalisering gir en frihet som vi aldri før har hatt på kino i Norge. Publikum må kunne forvente at kinoene følger opp!